Το Σκασιαρχείο

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ **«ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ»** 2|11|2021

Μερικά σχόλια για τις πρόσφατες κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών

Της **ΑΝΝΑΣ ΤΡΑΪΑΝΟΥ***

Η πρόσφατη απεργία των εκπαιδευτικών κηρύχθηκε παράνομη από το δικαστήριο, μία νομική απόφαση που θέτει σοβαρά ερωτήματα για τον τρόπο λειτουργίας της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τη ρητορική της κυβέρνησης και ενός σημαντικού μέρους των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, οι εκπαιδευτικοί παρουσιάζονται ως αντίθετοι στον «εκσυγχρονισμό» του δημόσιου σχολείου, έναν «εκσυγχρονισμό» που έχει «αποδειχθεί» ότι βελτιώνει την ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Απούσα από αυτή τη ρητορική είναι μια καλά τεκμηριωμένη τοποθέτηση για τη σχέση ποιότητας και εκσυγχρονισμού. Απούσα επίσης είναι η παραδοχή ότι οι αντιδράσεις μιας μεγάλης πλειονότητας των εκπαιδευτικών δεν είναι μοναδικό φαινόμενο. Παρόμοιες αντιδράσεις παρατηρούμε και σε άλλες χώρες (π.χ. Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Νορβηγία, Αγγλία). Σε αυτό το άρθρο θα προσπαθήσω να σκιαγραφήσω τους λόγους αυτής της αντίστασης.

Είναι αλήθεια ότι από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 πολλές ευρωπαϊκές χώρες (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) έχουν στραφεί σε μεταρρυθμίσεις «εκσυγχρονισμού» που συχνά περιλαμβάνουν την «αξιολόγηση των εκπαιδευτικών από κοινού με την αυτονομία των σχολείων». Αυτή η στροφή, η οποία συχνά συνοδεύεται από αλλαγές στα προγράμματα σπουδών και στην παιδαγωγική, εγκρίθηκε και προωθήθηκε από διεθνείς οργανισμούς όπως η Ε.Ε. και ο ΟΟΣΑ. Οι οπαδοί αυτού του νεοφιλελεύθερου «εκσυγχρονισμού» υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητος ώστε το σχολικό σύστημα να προετοιμάζει ευέλικτους, εξειδικευμένους μαθητές/πολίτες, ικανούς να προσαρμόζονται εύκολα στην ταχέως μεταβαλλόμενη «κοινωνία της γνώσης» (Διακήρυξη της Λισαβόνας, 2000). Για την επιτυχημένη εφαρμογή του απαιτείται μια νέα γενιά εκπαιδευτικών, εφοδιασμένη με τα κατάλληλα εργαλεία.

Για τον σκοπό αυτό οι περισσότεροι Ευρωπαίοι υπουργοί Παιδείας ασχολούνται με την επινόηση εργαλείων αξιολόγησης, διαχείρισης του σχολείου (διεύθυνση του σχολείου) και τη διαμόρφωση παιδαγωγικών πρακτικών. Ομοίως, οι δεξιές κυβερνήσεις, θερμοί υποστηρικτές του «μικρού κράτους», τείνουν να προωθούν πιο επιθετικές μεταρρυθμίσεις σε σύγκριση με εκείνες που προέρχονται από σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις. Να τονίσω εδώ ότι δεν είναι ότι συρρικνώνεται το κράτος, αλλά ότι ο τρόπος λειτουργίας του παίρνει διαφορετική και πιο παρεμβατική μορφή. Σε γενικές γραμμές, μολονότι οι εκπαιδευτικές πολιτικές των διαφόρων κυβερνήσεων ποικίλλουν

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

EUROKINISSI

EUROKINISSI

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ως προς το περιεχόμενο, τις διαδικασίες και τον ρυθμό εφαρμογής τους, τα διάφορα μοντέλα «αξιολόγησης από κοινού με σχολική αυτονομία» που έχουν εφαρμοστεί παγκοσμίως έχουν κοινό προσανατολισμό. Ας πάρουμε δύο παραδείγματα:

Στην Ιταλία, οι μεταρρυθμίσεις για την εισαγωγή της «αξιολόγησης από κοινού με σχολική αυτονομία» –οι λεγόμενες «μεταρρυθμίσεις Moretti» της κυβέρνησης του Μπερλουσκόνι (παρόμοιες με αυτές που εγκρίθηκαν από τη σημερινή ελληνική κυβέρνηση)– συνάντησαν τις έντονες αντιδράσεις των εκπαιδευτικών. Αυτή η αντίσταση ερμηνεύτηκε από πολλούς μελετητές ως αντίδραση στην εφαρμογή ενός στενού προγράμματος σπουδών, στην εισαγωγή τεχνοκρατικών παιδαγωγικών και στην επί δεκαετίες υποχρηματοδότηση και υποβάθμιση του διδακτικού προσωπικού, φαινόμενα που οι μεταρρυθμίσεις φαίνεται να επιδεινώνουν. Η αντίσταση των Ιταλών εκπαιδευτικών άντλησε δύναμη από την αξία που προσδίδουν στις ισχυρές παιδαγωγικές τους παραδόσεις (π.χ. Reggio Emilia). Μέχρι το 2015, η εφαρμογή των συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων εξακολουθούσε να βρίσκεται στον αέρα και η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών να περιγράφεται ως «καυτή πατάτα». Το 2021 η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων παραμένει ανολοκλήρωτη.

Αντίθετα, στη Φινλανδία, δεν υπάρχει κρατικό πλαίσιο αξιολόγησης. Οι εκπαιδευτικοί αμείβονται καλά και έχουν μεγάλο κύρος. Η αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου γίνεται συλλογικά με τη συνεργασία της διεύθυνσης του σχολείου, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και της τοπικής αυτοδιοίκησης για την εκπόνηση του πλαισίου αποτίμησης. Αλλά κι εδώ παρατηρούμε διαφοροποιήσεις. Ορισμένοι δήμοι έχουν δημιουργήσει πιο ενιαία πλαίσια αποτίμησης. Στο Ελσίνκι, για παράδειγμα, οι διευθύντριες των σχολείων χρησιμοποιούν κοινά κριτήρια για την αξιολόγηση των διδακτικών πρακτικών των εκπαιδευτικών, πάντα όμως σε συνεργασία με τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς και χωρίς να συνδέουν την αξιολόγηση με τα αποτελέσματα των εξετάσεων των μαθητών/μαθητριών. Συμπερασματικά, στη Φινλανδία όλες οι αποφάσεις που αφορούν τους εκπαιδευτικούς (συμπεριλαμβανομένου του τρόπου αποτίμησης/αξιολόγησης) λαμβάνονται εντός των σχολείων, συνήθως από σχολικές επιτροπές με επικεφαλής τον διευθυντή. Το φινλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν έχει καταρρεύσει. Στην πραγματικότητα, το ιστορικό υψηλών επιδόσεων της Φινλανδίας σε διεθνείς διαγωνισμούς (βλ. PISA) έχει αναγνωριστεί ευρέως.

Οι Ελληνες εκπαιδευτικοί δεν είναι «τεμπέληδες» και οι διαμαρτυρίες για την αλλαγή ενός νόμου δύσκολα μπορούν να χαρακτηριστούν ως «αντιδημοκρατικές». Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει πληγεί σοβαρά από τις επιπτώσεις των μνημονίων, πολύ περισσότερο από αυτό της Ιταλίας. Σε αυτή την περίπτωση, η βελτίωσή του δεν διευκολύνεται από τις επιθέσεις κατά των εκπαιδευτικών και τον περιορισμένο διάλογο με τους αρμόδιους φορείς. Οπως μας διδάσκει η πορεία ανάλογων μεταρρυθμίσεων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Νορβηγία, Φινλανδία, Ισπανία, Αγγλία) η «αξιολόγηση από κοινού με σχολική αυτονομία» όχι μόνο ερμηνεύτηκε και εφαρμόστηκε με διάφορους τρόπους, αλλά η ερμηνεία αυτή είναι ρευστή και εξακολουθεί να διαμορφώνεται και να αλλάζει. Θα ήταν λάθος λοιπόν να συμπεράνουμε ότι οι δικές μας τρέχουσες μεταρρυθμίσεις είναι πάγιες/σταθερές. Οι εκπαιδευτικές ανισότητες αυξάνονται, η έλλειψη χρηματοδότησης επίσης. Μαζί με την αποφασιστικότητα των εκπαιδευτικών για την προστασία της κρατικής εκπαίδευσης μπορούν να αποτελέσουν ισχυρά κίνητρα για τη συνέχιση αντιδράσεων και κινητοποιήσεων. Οι Ελληνες εκπαιδευτικοί μοιράζονται πολλά με τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους, τόσο με εκείνους που έχουν διαμορφώσει ένα αποδεκτό μοντέλο «αξιολόγησης από κοινού με σχολική αυτονομία» όσο και με εκείνους που αντιστέκονται στην εφαρμογή του. Δεν είναι λοιπόν οι μόνοι που αγωνίζονται για μια δημοκρατική δημόσια εκπαίδευση.

* *Τακτική καθηγήτρια στο Τμήμα Παιδαγωγικών Σπουδών, Goldsmiths, University of London*

EUROKINISSI

Ας συστηθώ, αν και μόνο ως «ταχυδρόμος» παρουσιάζομαι εδώ. Είμαι, λοιπόν, η Κατερίνα, φιλόλογος και δουλεύω στην εκπαίδευση πολλά χρόνια. Τα τελευταία δώδεκα στο 3ο Γυμνάσιο, κεντρικό στην πόλη μου, τον Πύργο. Πολλά είναι και τα χρόνια που μοιράζομαι ωραία προγράμματα με τις μαθήτριες και τους μαθητές μου, κυρίως θεατρικά, που μου χάρισαν υπέροχες εμπειρίες ομαδικής δουλειάς, ανταλλαγής και επικοινωνίας. Συνεργασίες ζωής με ανθρώπους ξεχωριστούς. Πέρυσι, μια χρονιά αρκετά άχρωμη και σιωπηρή, ήμαστε τυχεροί γιατί με 15 παιδιά μου και μια γλυκύτατη εμψυχώτρια του Εθνικού Θεάτρου κάναμε θέατρο εξ αποστάσεως! Μόνο λίγο συναντηθήκαμε από κοντά. Ομως σε αυτές τις τηλε-συναντήσεις μας αίτημα για μοίρασμα, ανάγκη επικοινωνίας, όρεξη, πάθος! Το αποτέλεσμα: μια δραματοποιημένη ιστορία που μας περιμένει φέτος και ελπίζουμε να γίνει παράσταση. Η ιστορία αφορούσε την καταπίεση μιας ομάδας εφήβων που πρέπει να υπακούν σε ανούσιες εντολές, σε μια δικτατορία των αριθμών και η διαφυγή τους από αυτή τη δυστοπία.

Φέτος, λοιπόν, μετά από πολλές εβδομάδες μάθημα, ήρθε η εντολή της συγχώνευσης των τμημάτων στο σχολείο. Μετά από 5 εβδομάδες. Δυο τμήματα λιγότερα. Αμέσως, την Τρίτη το πρωί, ώρα 11.00, έπρεπε άμεσα τα παιδιά να αλλάξουν αίθουσες, τμήματα, να διαχωριστούν αλλιώς, να αλλάξουν καθηγητές... Σοκ στο σχολείο, κλάματα, αγκαλιές, κρίσεις άγχους. Οι μαθητές/μαθήτριες της περυσινής μας ομάδας θυμήθηκαν τότε την ιστορία. Νιώθουμε να ζούμε την ιστορία μας της θεατρικής ομάδας, είπαν.

Η ιστορία αφορούσε την καταπίεση μιας ομάδας εφήβων που πρέπει να υπακούν σε ανούσιες εντολές, σε μια δικτατορία των αριθμών και η διαφυγή τους από αυτή τη δυστοπία

Πήραν κάποια μουσικά όργανα, κρουστά, που υπήρχαν στο γραφείο και άρχισαν να φωνάζουν στη μέση του προαυλίου: «ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΡΙΘΜΟΙ». Σε λίγο φώναζαν όλα τα παιδιά του σχολείου. Είναι 300..... κι έτσι ξεκίνησε ο αγώνας τους. Καταλήψεις, πορείες, γονείς, καθηγήτριες, μαθητές, μαθήτριες, όλοι. Πέρασαν 10 μέρες. Την Πέμπτη, μια από τις μαθήτριες της ομάδας μού έστειλε το ακόλουθο κείμενο. Το κορίτσι είναι 13 χρόνων, πηγαίνει στη Β΄ τάξη.

Κ.Κ., *φιλόλογος*

7ο Γυμνάσιο Καλλιθέας

Οταν η δυστοπία του θεατρικού έργου φάνηκε να ζωντανεύει...

Δεν είμαστε αριθμοί!

ΜΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ πέρασε, μου φάνηκε αιώνας. Φαίνεται πως ο χρόνος κάτι παθαίνει όταν το μυαλό και η ψυχή δεν ησυχάζουν ούτε στιγμή. Οταν όλη την ώρα νιώθεις μόνο φόβο, αδικία και απορία.

Δυο χρόνια τώρα, απλά δεν είχαμε ευκαιρίες, καθημερινότητα, φίλους, χαρά. Αλλά φέτος το σχολείο άνοιξε κανονικά! Και όσο κι αν είχαμε μέτρα ασφαλείας, μάσκα έξι ώρες, ξεχωριστά διαλείμματα, αποστάσεις, το παλέψαμε. Ακούσαμε προσεχτικά τους κανόνες, δυσκολευτήκαμε, προσπαθήσαμε. Γίναμε ομάδα, βρήκαμε τους ρυθμούς μας, τη φωνή μας κάτω από τη μάσκα. Δυνάμωσαν τα βλέμματα, αρχίσαμε να έχουμε ρυθμό. Το κάθε τμήμα κι όλοι μαζί.

Και τότε ήρθε η ΑΠΟΦΑΣΗ. Οπως έρχεται ο κακός ο λύκος στα παραμύθια. Λαίμαργος, σαρκοφάγος, απειλητικός. Τα τμήματα αλλιώς, σε μισή ώρα τα 5 να γίνουν 4, να στριμωχτούμε

όσο παίρνει. Δύο τμήματα σε ένα. Αυτοί περισσεύουν, θα τους βολέψουμε σε άλλο τμήμα. Δεν θα έχει διάδρομο, ας κολλήσουν μερικοί στον τοίχο. Οχι έτσι, περισσεύει ένας. Ας τον πάμε στο διπλανό τμήμα, χωράει εκεί, πίσω πίσω. Θα χωρίσει από το φίλο του, στο ίδιο θρανίο από την Γ΄ Δημοτικού, εντάξει, τι να κάνουμε. Ακολουθούμε την ΕΝΤΟΛΗ. Ξαναμετρήστε, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27...

Και τότε αρχίσαμε να νιώθουμε πως σε αυτόν τον κόσμο είμαστε απλά αριθμοί, λογιστικές πράξεις. Πως έχουν ξεχάσει ότι έχουμε δικαιώματα, ψυχή, συναισθήματα και πάνω από όλα ΦΩΝΗ.

Και η φωνή μας άρχισε να βγαίνει και να γίνεται δυνατή, όλο και πιο δυνατή. ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΡΙΘΜΟΙ ΚΑΙ ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΟΛΛΟΙ. Πρώτα 10 παιδιά στο κέντρο της αυλής, μετά 40, μετά 100, 200, 300 όλοι. Δυνατά...

Δεν είμαστε αριθμοί. Δεν δεχόμαστε τη μεταχείριση αυτή, δεν υπάρχει καμιά δικαιολογία για το πώς αντιλαμβάνονται την ύπαρξή μας... καμιά.

Πέρασε μια εβδομάδα. Μια αιωνιότητα. Ο λαιμός πονά από τις φωνές, τα συνθήματα. Από τον ένα «υπεύθυνο» στον άλλο. Τίποτα. Πόσο χάρτινος είναι ο κόσμος των μεγάλων! Ποια δικαιώματα, ποια ελευθερία, ποια ισότητα, ποια δημοκρατία. Οι λέξεις είναι άδειες, μόνο νούμερα...

Διάβασα γι' αυτόν τον άνθρωπο, που πηγαίνει κλαίγοντας, σε εκείνο το ποίημα του Γιώργου Σεφέρη.

Που πηγαίνει κλαίγοντας και
δεν ήξερε να πει γιατί
που έχει δυο μάτια σαν
παπαρούνες
σαν ανοιξιάτικες κομμένες
παπαρούνες
και δυο βρυσούλες στις κόχες
των ματιών.

Νομίζω ότι είμαι εγώ αυτός ο άνθρωπος. Οχι μόνο εγώ, είναι και οι φίλες μου, οι συμμαθήτριες, οι συμμαθητές μου. ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΟΛΛΟΙ αυτός ο άνθρωπος. Είμαστε πολλές και πολλοί, δεν είμαστε αριθμοί. Και έχουμε φωνή και οργή. Και σίγουρα δε θα γίνουμε αριθμοί. Και ο λύκος έχει όνομα στο παραμύθι αυτό. Συστήθηκε μόνος του και τώρα τον ξέρουμε όλοι. Λέγεται φασισμός.

Ν.Φ.,
μαθήτρια του 3ου Γυμνασίου Πύργου

Γιώργος Σεφέρης «Αφήγηση»

Αυτός ο άνθρωπος πηγαίνει κλαίγοντας
κανείς δεν ξέρει να πει γιατί
κάποτε νομίζουν πως είναι οι χαμένες
αγάπες
σαν αυτές που μας βασανίζουνε τόσο
στην ακροθαλασσιά το καλοκαίρι με τα
γραμμόφωνα.

Οι άλλοι άνθρωποι φροντίζουν τις
δουλειές τους
ατελείωτα χαρτιά παιδιά που
μεγαλώνουν, γυναίκες
που γερνούνε δύσκολα
αυτός έχει δυο μάτια σαν παπαρούνες
σαν ανοιξιάτικες κομμένες παπαρούνες
και δυο βρυσούλες στις κόχες των
ματιών.

Πηγαίνει μέσα στους δρόμους ποτέ δεν
πλαγιάζει
δρασκελώντας μικρά τετράγωνα στη
ράχη της γης
μηχανή μιας απέραντης οδύνης
που κατάντησε να μην έχει σημασία.

Αλλοι τον άκουσαν να μιλά
μοναχό καθώς περνούσε
για σπασμένους καθρέφτες πριν από
χρόνια
για σπασμένες μορφές μέσα στους
καθρέφτες
που δεν μπορεί να συναρμολογήσει πια
κανείς.
Αλλοι τον άκουσαν να λέει για τον ύπνο
εικόνες φρίκης στο κατώφλι του ύπνου
πρόσωπα ανυπόφορα από τη στοργή.

Τον συνηθίσαμε είναι καλοβαλμένος
και ήσυχος
μονάχα που πηγαίνει κλαίγοντας ολοένα
σαν τις ιτιές στην ακροποταμιά που
βλέπεις απ' το τρένο
ξυπνώντας άσκημα κάποια
συννεφιασμένη αυγή.

Τον συνηθίσαμε δεν αντιπροσωπεύει
τίποτε
σαν όλα τα πράγματα που έχετε
συνηθίσει
και σας μιλώ γι' αυτόν γιατί δε βρίσκω
τίποτε που να μην το συνηθίσατε·
προσκυνώ.

Από τα «Ημερολόγια καταστρώματος Α΄», Ποιήματα, εκδ. Ικαρος, Αθήνα, 1965

«Μαύρο νερό» στην τηλεκπαίδευση

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ***

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ του μαθήματος της Λογοτεχνίας, κατά την περσινή σχολική χρονιά, διαβάσαμε με δύο τμήματα της Γ΄ Γυμνασίου (στην Ελληνογαλλική Σχολή «Ευγένιος Ντελακρουά», LFHED) το «Μαύρο νερό» του Μιχάλη Μακρόπουλου (εκδ. Κίχλη), το οποίο εν τω μεταξύ τιμήθηκε τον Ιούλιο με το Κρατικό Λογοτεχνικό Βραβείο Διηγήματος-Νουβέλας 2020. Οι περισσότερες δημιουργίες των μαθητών και μαθητριών περιλαμβάνονται στο πολυμεσικό βιβλίο μέσω του bookcreator: https://tinyurl.com/4uv49uzu.

Κατά ομάδες τα παιδιά ασχολήθηκαν τόσο με το έργο του συγγραφέα (προετοιμάζοντας παράλληλα ερωτήσεις για μια συνομιλία μαζί του σχετικά με τη συγκεκριμένη νουβέλα καθώς και άλλα κείμενά του μικρής φόρμας, τις προσωπικές του αναγνωστικές διαδρομές, την επαγγελματική ενασχόλησή του με τη μετάφραση) όσο και με ασκήσεις δημιουργικής γραφής και καλλιτεχνικής έκφρασης. Επίσης, συζητήσαμε για τη γλώσσα του κειμένου και τον αφαιρετικό, πυκνό λόγο και φυσικά για την οικολογική διάσταση.

Εκκινώντας από τις δοκιμαστικές γεωτρήσεις στο Πωγώνι και εστιάζοντας στη συνύπαρξη της φύσης και των βιομηχανικών καταλοίπων, ο Μ. Μακρόπουλος έγραψε το «Μαύρο νερό» σε λιγότερο από ένα μήνα, «έχοντας την αίσθηση που αφήνουν κάποιες πολαρόιντ και κάποιες σκηνές των ταινιών του Ταρκόφσκι» (κυρίως του «Στάλκερ»). Οι μαθητές ως αναγνώστες μελέτησαν την τοπιογραφία της οικολογικής καταστροφής στην εκεί περιοχή και κατέγραψαν πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στην προστασία της φύσης. Και στην επόμενη νουβέλα του, τη «Θάλασσα», ο συγγραφέας θεματοποιεί τη φαντασιακή καταστροφή –σε παγκόσμιο επίπεδο– εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής: στην Ανθρωπόκαινο επικρατεί η γενικευμένη αρρώστια, μια πανδημία-μέγκενη, η ξενότητα.

Κέντρο βάρους της νουβέλας αποτελεί η φιγούρα του πατέρα που κουβαλά στην πλάτη το ανάπηρο παιδί, τον Χριστόφορο. Στη συγκεκριμένη περιοχή της Ηπείρου, από την άλλοτε ζωντανή κοινότητα έχουν απομείνει μόνο ελάχιστοι ξεχασμένοι άνθρωποι – μοιάζουν με τα σπίτια του χωριού: έχουν κλειστή και άδεια όψη. Ενώ, στον βωμό της «ανάπτυξης», οι εξορύξεις υδρογονανθράκων επιφέρουν ουλές στο τοπίο, το πλατανόδασος μάχεται με τον μεταλλικό ξένο, τη δεξαμενή πετρελαίου. Σκουριασμένες αντλίες παραπέμπουν στα μαύρα νερά της Στύγας. Αφή της μνήμης στην πέτρα: σκιές νεκρών, τα βλέμματα των προγόνων στις φωτογραφίες, ραγισματιές στα άψυχα και τα έμψυχα – «Με το κουρασάνι της μνήμης οι ίσκιοι των νεκρών έστηναν τη μία πέτρα πάνω στην άλλη, και τα χαλάσματα γίνονταν σπίτια ξανά» (σ. 30).

Ελεύθεροι (να επιλέξουν τον θάνατό τους) πολιορκημένοι (από την απελπισία, από τα προβλήματα της μεθορίου, από την κρατική Υπηρεσία Επιδομάτων και Στέγασης), ζωντανά απολιθώματα – ακρωτηριασμένες προσδοκίες, λέξεις σε αχρησία. Χάρη όμως στην αγάπη του Χριστόφορου για τη λογοτεχνία οι ζωντανές λέξεις καλπάζουν ανυπότακτες, σαν άλογο, προς το θαύμα. Μέσω της ανάγνωσης εξορύσσεται μυστήριο σε ένα σκηνικό λιτής τελετουργίας. Και χάρη στην αγάπη-φυλαχτό πατέρα και γιου ριζώνει η αντοχή, πρώτη ύλη της επούλωσης: «Μέσ' στην ορμή της ερημιάς γινόμαστε διάφανοι» (Νίκος Καρούζος, «Η έλαφος των άστρων»).

**Φιλόλογος*

ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΟΥ ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ...

Η δύναμη της λογοτεχνίας

«Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ έχει τη δύναμη να μας ταξιδέψει μακριά από τον εαυτό μας και να επιστρέψουμε σε αυτόν αλλαγμένοι, να επεκτείνουμε τον τρόπο σκέψης μας και να εκπαιδεύσουμε τις καρδιές μας». (C. Huck, «Children's Literature in the Elementary School», 1987)

Η πριγκίπισσα ξύπνησε και αντικρίζει το σήμερα. Μέσα από 28 παραμύθια μάς μιλάει και θέτει ερωτήματα για τον κόσμο που ζούμε και που ονειρευόμαστε. Δεν είναι μόνη και στηρίζεται στα χιλιοειπωμένα παραμύθια που όλοι γνωρίζουμε και μας κάνει να αναρωτηθούμε πώς θα μπορούσαν τα παραμύθια, τα οποία μεταφέρουν αξίες και παραδόσεις της κοινωνίας, να προωθήσουν την ισότητα των φύλων.

Κάπως έτσι γεννήθηκε η ιδέα μιας συλλογής παραμυθιών από την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία που αισιοδοξεί να συμβάλει με τον τρόπο της στην αλλαγή των στερεοτύπων.

Στο πλαίσιο της 25ης Διακήρυξης και Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου, το τμήμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ισότητα των Φύλων και την Ενδυνάμωση των Γυναικών (UN Women Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women) ανέλαβε την πρωτοβουλία στηριζόμενη στην παράδοση των παραμυθιών να τα ξαναφανταστεί και να γράψει ιστορίες για αληθινές ηρωίδες και ήρωες του σήμερα και του αύριο που αναλαμβάνουν δράση.

Αυτές οι τόσο γνωστές ιστορίες μπορούν άραγε να προκαλέσουν μια συζήτηση για τα έθιμα, τους νόμους μιας κοινωνίας; Πώς οι γυναίκες θα αποκτούσαν φωνή μέσα από παραμύθια που γνωρίζουμε τόσο καλά;

Προϊόν αυτής της πρωτοβουλίας είναι η πρώτη συλλογή 28 παραμυθιών με τον τίτλο «Awake Not Sleeping, Reimagining fairy tales for a new generation» βασισμένων σε λαϊκά παραμύθια χωρών της Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας. Συγγραφείς, ακτιβιστές συναντήθηκαν και ένωσαν τις φωνές τους μέσα από τη γραφή και τον κόσμο της φαντασίας. Βασισμένο στη «Χιονάτη», το παραμύθι από την Ελλάδα της συναδέλφισσας Κατερίνας Παούρη μάς προτείνει μια άλλη εκδοχή για την ομορφιά και τη σχέση μάνας - κόρης.

Στις 18 Νοεμβρίου η συλλογή θα είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα https://eca.unwomen.org/en για όλες όσες θέλουν να διαβάσουν και να αφηγηθούν παραμύθια που μας δίνουν τη δυνατότητα να αλλάξουμε τον τρόπο που σκεφτόμαστε και να εξερευνήσουμε νέες δυνατότητες για τις σχέσεις μέσα στην οικογένεια, στην κοινωνία. Ιστορίες που θέτουν ερωτήματα υπό το πρίσμα του σεβασμού, της ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης.

Δεν είναι μια συλλογή παραμυθιών γραμμένη με την επίφαση ενός πολιτικά ορθού κειμένου, αλλά μια συλλογή με φαντασία, τόλμη και ελπίδα που θέτει ερωτήματα, με το όραμα μιας κοινωνίας σεβασμού και ισότητας στις σχέσεις των ανθρώπων.

Όλα τα παραμύθια συνοδεύονται από ερωτήματα για να μας βάλουν σε σκέψη και να συζητήσουμε. Η αφήγηση και η ακρόαση. Το ταξίδι του μυαλού και το μοίρασμα με τον άλλο. Ο συμβολισμός των παραμυθιών, η κατάκτηση της αυτονομίας, η γνωριμία με τον εαυτό. Η ανάγνωση που γίνεται επιθυμία επικοινωνίας και οι φανταστικοί κόσμοι ο τόπος συνάντησης.

Στον κόσμο του παραμυθιού όπου όλα είναι πιθανά και δυνατά. Το ταξίδι του νου θα μας βοηθήσει να φανταστούμε πώς μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο στον οποίο ζούμε και να σκεφτούμε πάνω σε αυτό.

Θα κάνουμε αυτόν εδώ τον κόσμο έναν τόπο για όλους;

Η Συντακτική Επιτροπή
Δαμιανός Βογανάτσης, Φωτεινή Δημοπούλου, Μπάμπης Μπαλτάς, Κατερίνα Μπάρκα, Κατερίνα Παούρη, Χάρης Παπαδόπουλος, Βίκυ Σπήτα

Επικοινωνήστε μαζί μας και στείλτε μας τα κείμενά σας για δημοσίευση στο εξής μέιλ: periodikofreinet@gmail.com.

Ανάγκη για «διαυγή γεγονότα»

Του **ΝΙΚΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ***

Στον δρόμο για το συνοριακό φυλάκιο της Κακαβιάς, τέλη Αυγούστου 2021, σκεφτόμουν τον ρόλο που μπορεί να παίξει ο κινηματογράφος στις σχέσεις δύο λαών. Πήγαινα στη Δερβιτσάνη, στο 1ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ταινιών Μικρού Μήκους Δρόπολης. Το πρώτο φεστιβάλ κινηματογράφου που οργανωνόταν ποτέ στην περιοχή της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία. Μου είχαν ζητήσει να είμαι πρόεδρος της κριτικής επιτροπής.

Πλήθος τα ερωτήματα για το μέλλον της πρωτοβουλίας που ανέλαβε ο εικαστικός και εκπαιδευτικός Κώστα Ζόνγκα: ένα φεστιβάλ σε έναν τόπο έντονα φορτισμένο και με εμφανή τα σημάδια της εγκατάλειψης λόγω της μετανάστευσης. Μια αντίφαση, μια κόντρα πορεία. Στο μυαλό μου ήρθε, αυτόματα σχεδόν, ένα άρθρο της παιδαγωγού Αννας Γιαννοπούλου, διευθύντριας της Παιδαγωγικής Ακαδημίας του Αρσακείου, με τίτλο «Το νέο σχολείο και ο κινηματογράφος».

«Η μεταπολεμική παιδαγωγική το γνωρίζει καλά και γι' αυτό επιδιώκει ηθικούς στόχους, γιατί ο άνθρωπος έχει μάθει ότι η απλή γνώση δεν σημαίνει ευτυχία»

Γραμμένο το 1931 και δημοσιευμένο στο περιοδικό του Διεθνούς Ινστιτούτου Εκπαιδευτικού Κινηματογράφου της Κοινωνίας των Εθνών, το άρθρο επισημαίνει τη μεγάλη σημασία του κινηματογράφου στην εκπαίδευση των νέων όχι μόνο για τις «μαγικές ικανότητές» του να εκμηδενίζει τις αποστάσεις, αλλά γιατί αποτελεί ένα εξαιρετικό εργαλείο για τη γνωριμία με τον κόσμο και την κατανόησή του. Ο κινηματογράφος μπορεί να προωθήσει αποτελεσματικά τα μεγάλα ιδανικά της δικαιοσύνης και της αδελφοσύνης, έλεγε.

«Η μεταπολεμική παιδαγωγική το γνωρίζει καλά και γι' αυτό επιδιώκει ηθικούς στόχους, γιατί ο άνθρωπος έχει μάθει ότι η απλή γνώση δεν σημαίνει ευτυχία, καθώς όλες οι γνώσεις του δεν τον έσωσαν από τις καταστροφές του μεγάλου πολέμου! Μόνο μια ανώτερη ηθική που την υπηρετεί μια πληθώρα διαυγών γεγονότων μπορεί να μας σώσει από το αμοιβαίο μίσος και από το να στραγγαλίζουμε ο ένας τον άλλο», γράφει χαρακτηριστικά.

Ενα τέτοιο «διαυγές γεγονός» αποτέλεσε το φεστιβάλ στη Δρόπολη. Ενα φεστιβάλ που έχει στόχο, όπως διακηρύσσει ο εμπνευστής του, «να αποτελέσει σημείο συνάντησης, ανταλλαγής και επικοινωνίας Ελλήνων και Αλβανών καλλιτεχνών». Αντίστοιχη θέση εξέφρασε και ο γνωστός στην Ελλάδα, Αλβανός ηθοποιός Καραφίλ Σένα μιλώντας για τον ρόλο της γέφυρας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Αλβανία που μπορεί να αποτελέσει η ελληνική μειονότητα. Με αυτό συμφωνεί και ο βετεράνος Αλβανός σκηνοθέτης Εσάτ Μούσλιου, μέλος της κριτικής επιτροπής.

Στο ξεκίνημά του το φεστιβάλ έτυχε θερμής υποδοχής από την τοπική κοινωνία. Μαζική η συμμετοχή στις προβολές.

Το πιο συγκινητικό αλλά ταυτόχρονα και το πιο ελπιδοφόρο στοιχείο αυτής της διοργάνωσης ήταν η αναπάντεχα μεγάλη συμμετοχή των παιδιών στις παράλληλες δράσεις του φεστιβάλ: το εργαστήριο κινουμένων σχεδίων και το εργαστήριο ζωγραφικής. Είναι κάτι για το οποίο διψούν τα παιδιά σε έναν τόπο πολύ φτωχό σε πολιτιστικές δράσεις. Η μικρή ταινία που δημιούργησαν σε τρεις μέρες ενθουσίασε μικρούς και μεγάλους.

Στον χώρο των παιδιών θα δώσει περισσότερο βάρος στο μέλλον το φεστιβάλ. Το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας προσφέρει αμέριστη υποστήριξη σε αυτή την προσπάθεια.

Δεν είναι τυχαίο που ο μεγάλος Γάλλος παιδαγωγός Σελεστέν Φρενέ ενέταξε τον κινηματογράφο ως ουσιαστικό στοιχείο της παιδαγωγικής του πρότασης δημιουργώντας τον πρώτο σχολικό κινηματογραφικό συνεταιρισμό ήδη από το 1926. Και στη συνέχεια για πρώτη φορά έβαλε την κάμερα στη σχολική αίθουσα. Οι ταινίες των παιδιών και των εκπαιδευτικών, με τη ζωντάνια και την αμεσότητα της κινούμενης εικόνας, αποτελούσαν και αποτελούν σημαντικό εκπαιδευτικό εργαλείο του μοντέρνου σχολείου, ανοιχτού στην κοινωνία που διαπαιδαγωγεί τους πολίτες τού αύριο.

Σήμερα, η ψηφιακή εικόνα μάς δίνει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες και πρέπει να την εκμεταλλευτούμε.

*Σκηνοθέτης, καλλιτεχνικός διευθυντής της Camera Zizanio, μέλος του «Σκασιαρχείου»